

Rigorosament literal

Per gentilesa de l'editorial Empúries publiquem l'últim capítol d'"Homilies de Medinyà", el llibre que Modest Prats va publicar el 2011. Un conte amb molt de suc

HOMILIES DE MEDINYÀ
Modest Prats

Editorial: Empúries
Barcelona, 2011
Pàgines: 226
Preu: 16 euros

Reportatge

A VÓS, JA US HO PUC EXPLICAR: malgrat les aparences, no em va dominar aquella fal·lera extrema de la raó que engendra monstres –absurds, encara que siguin el resultat de l'aplicació rigorosa d'una fredor lògica implacable. Borges va construir *La biblioteca de Babel* amb els materials que proporciona una ment tocada per aquesta mena de raonabilitat malaltissa. Casos com el meu, en canvi, són més normals: no depassen mai els límits d'una mania discreta, que no s'emboïca amb intents filosòfics de gran volada ni amb afanys de crear sistemes globals capaços d'explicar la història i l'univers.

B É PODRIA HAVER-ME ADONAT d'on anirien a parar les coses, quan vaig detectar els primers símptomes de la malaltia –no us penseu que no reconec que es tracta d'un procés morbós–, però he de confessar que, amb un cert grau d'inconsciència, encara m'hi divertia. Devia ser pels volts de Sant Jordi quan tot plegat es va precipitar: m'havia passat tres setmanes seguides corregint galerades i pàgines, a un ritme infernal: de divuit a vint hores diàries. Encara no sé d'on vaig treure les forces per resistir i no caure exhaust sobre aquelles pàgines que un noi de l'editorial recollia cada matí alhora que me'n deixava un paquet de noves.

C AL HAVER-SE TROBAT en una situació semblant per entendre com se'n surt mig desfet. Feia tres dies que havia acabat la feina i havia dormit setanta-dues hores seguides. Gràcies a la desconexió de la llum, a haver despenjat el telèfon i a haver-me entaforat els auriculars del walkman, ningú no va poder despertar-me, però ni així no vaig reposar tranquil·lament, ja que un son fix em va turmentar tothora.

D ORM EL COS, PERÒ NO DESCANSES de debò perquè l'angoixa manté tens l'ànim i et recargola els nervis ja crispats. Hi havia una imatge que persistia davant dels ulls amb una força

obsessiva: veia uns dits –no tenia cap dificultat a reconèixer que eren els meus– que arrapaven amb força un bolígraf –el BIC vermell que faig servir per treballar. I una pàgina de galerades que omplia de correccions. Jo prou volia plegar i donava ordres als dits perquè afluïessin la pressió i abandonessin el bolígraf, però no hi havia res a fer. La pàgina escrita, que també veia amb tota la nitidesa permesa pel paper de baixa qualitat, no desapareixia fins que l'havia esmenada totalment: només aleshores era substituïda de cop per una de nova.

E NMIG DE LA BOIRA ESPESSA d'una caparrassa pesant em vaig anar desensopint a poc a poc. M'havia passat tres dies al llit, si havia de creure el número que marcava el requadret de l'esfera del vell Duward. No havia engegat encara la dutxa, quan un neguit sobtat, com si m'haguessin aplicat al cervell una descàrrega elèctrica, em feia saltar de bursada i córrer anhelós cap al prestatge on tenia el Fabra. Obria el volum amb impaciència.

F EBRÓS, SENTIA PUJAR AMUNT, des de sota l'estómac, una sensació esfereïdora que m'envaïa inaturable, i de seguida m'estrenyia el cor. Percebia, amb claredat de llampec enlluernador, que es tractava d'una qüestió en què em jugava tota la vida.

G RAPEJO ELS FULLS i els regiro amb una barroeria inimaginable en mi, que sempre he tractat els llibres –i, sobretot, els diccionaris– amb un respecte temorós, o, si voleu, amb un amor reverencial. Què m'impulsava a aquella recerca embogida?

H ISTÈRIC COM ESTAVA, no m'entretenia pas a fer-me preguntes. Repassava les columnes de paraules cercant-ne una que m'acabava d'explotar dins del cap i que no havia sentit a dir mai –em sembla– i que no havia vist mai escrita. Saber si començava amb a o amb e, si

duia b o v, si hi corresponia ç o s era el que em desficiava.

I NTRODUÏA DE COP totes les variants possibles al disquet del meu IBM mental, amb la desesperació del que es convenç que no arribarà a temps de solucionar un enigma del qual depèn tot. Tot.

J UDICARÍEU MALAMENT aquestes expressions meves, carregades amb la transcendència de la juguesca pascaliana, si les consideràveu extemporànies o exagerades. Únicament les podeu comprendre en el cas que hàgiu viscut una experiència semblant, i us hàgiu trobat encarat a una decisió en què estigueu segur que arrisqueu la vida, a cara o creu. Vaig immobilitzar-me de cop i volta; amb el dit pitjava, frisós, la paraula que acabava de trobar, com si temés que es pogués escapar: *esvinçar*.

L ENTÍSSIMES ES VAN MOURE les broques de tots els rellotges, durant el parell o tres de minuts que vaig deixar escolar, amb els ulls clucs, mentre se m'afluïaven els nervis, es relaxava el ritme de la respiració, i una pau dolça i somrient s'enfilava per les venes, fent recular el neguit i la crispació que es retiraven sense

oferir cap resistència. Xarbotat i agitat el meu ànim per la impressió viscuda tan intensament, s'asserrenava a poc a poc.

MAQUINALMENT VAIG ALÇAR el dit, quan la seguretat m'havia omplert de dalt a baix: “*a planta pedis usque ad verticem capitis*”, que diu la Vulgata. Zumzejaven, cada cop més feblement, les onades darreres de la tempestat i s'anaven morint tendrament en una quietud de platja manyaga.

NCESSITAVA UNA CALMA completa i una consciència molt lúcida, ja que tenia la convicció que la meua vida havia estat tocada en la seva arrel més profunda i que era a punt d'experimentar una transformació total. Xuclava amb un aire mig absent el cap del bolígraf que, d'una forma mecànica, havia agafat de la tauleta. Vaig llegir finalment: “*esvinçar tr.* Esgavellar, desballestar, desllorigar”.

ORGANITZEU LA VOSTRA VIDA amb meticulositat i, d'una forma sobtada, es capgira el projecte: s'esgavella, es desballesta, es deslloriga: s'esvinça. Un mot que desconeixíeu us revela obscurament el destí, malgrat que no

més us interessava de saber-ne la grafia correcta. Tocava fons en un procés viscut en la inconsciència despreocupada: els sons em molestaven i em confonien; només les lletres m'oferien seguretat. Se m'aclariria tot al cap de poca estona, tan bon punt, un cop net i mudat, em vaig decidir d'anar al bar de la cantonada a esmorzar.

PREOCUPAT ENCARA pel que acabava de viure, sense endevinar-ne del tot el sentit que entreveia, però, en una nebulosa cada cop més prima i esfilagarsada, obria la porta del pis, quan vaig sentir la nena del tercer segona que cridava, i una sola paraula se'm va clavar al cap: com el rierenc de David al front de Goliat, se m'enfonsà fins al cervell: [*supçzè*]. Res a la vida no m'ha produït un dolor físic tan agut, mentre, simultàniament, passaven per davant dels meus ulls tres fórmules escrites amb tota nitidesa “s'ho posa”, “s'oposa”, “suposa”, i jo comprenia, de sobte, quin seria el fat que em perseguiria implacable: veure escrites totes les paraules que sentís.

QUARANTA ANYS passats enmig de lletres, corregint i esmenant les que uns altres havien escrit malament se m'imposaven ara amb tota la seva força i amb tot el seu pes. Quan em vaig adonar de la sort que m'esperava, una gran alegria em va omplir el pit com un esclat impensat de primavera. Podria viure sense remors que em distraguessin, sense sentir aquells sons que pertorbaven la meua relació constant amb les lletres.

RIALLER I CONTENT, baixava l'escala, saltant de replà en replà. Obria la porta del carrer, just al moment que un noi deia a un seu company: [béns]? No vaig fer res per evitar que se m'apareguessin, amb una grafia perfecta: “béns”, “véns”, “vénts”; i encara –ja que la e no havia estat gaire clara–: “bens”, “vens”, “venç”.

SERIEN INTERMINABLES les explicacions de les aventures que he viscut des d'aquell dia. Mai més no he tornat a sentir cap veu humana, ja que a la farmàcia del costat de casa vaig comprar una capsula de teps de cera i em vaig aparedar –com aquell qui diu– les orelles. L'inconvenient que suposà, en els primers moments, sentir-me a mi mateix, amb una veu estranya que ressonava dolorosament dins el crani, es va acabar tot seguit: decidia convertir-me en un mut perpetu. Ja en tindria prou amb un parell de gestos i, sobretot, amb el recurs a l'escriptura per fer-me entendre en les mínimes i indispensables relacions amb l'altra gent.

TOTES LES HORES que he viscut des d'aquell dia, les he passades en companyia de les lletres: corregia proves d'impremta amb una cura que sorprendia la mateixa editorial, segons

que em va escriure en Xavier en una carta, rebregada de tantes vegades que l'he llegida. Infinites hores dolces en què he experimentat tots els plaers imaginables, repasant diccionaris que m'he après de memòria, entretenint-me amb accents, dièresis, apòstrofs i fins punts volats, sorprenent la fatiga –o la badada– del caixista en un bordó que provocava un *quid pro quo* pintoresc. Hores amargues també, quan m'arribaven textos d'autèntics analfabets que aconseguien fins i tot pertorbar la pau on vivia immers, i em desfermaven una ira tan poderosa que, alguna vegada, va estar a punt de fer-me trencar el vot de silenci que m'havia imposat. Gràcies a Déu, però, sempre m'he pogut contenir.

UNES COMPANYES tan segures, tan dòcils, tan amables com les lletres no les podia haver somniat mai. Fel·liç aquell qui, com jo, ha descobert aquest jardí secret on no se sent cap remor, on tot és quietud i joia, on pots jugar sense exhaurir mai les combinacions possibles, on fas i refàs constantment el món. Entre en l'univers de la cal·ligrafia –sempre he escrit a mà–, proves plomes, bolígrafs, llapis de disseny divers i els dits experimenten sensacions amagades i impensades. Dedicades dies sencers a repassar els exemplars més bells de la tipografia de tots els temps i els ulls s'adormen beatífics sobre aquelles planes perfectes o espurnegen admirats al moment de fer una descoberta que ni havies somniat possible; passes dolçament la mà sobre els relleus daurats de les capitals i endevines, pel gruix i la textura, els colors amb què el vell copista va decorar aquella meravella esplèndida. Com voleu que hagi enyorat res, al llarg d'aquests darrers vint anys, si he pogut viure amb les lletres, constants i sorprenents alhora, closes en el seu nombre exacte i obertes a una infinitat de combinacions, de jocs i de plaers?

VAU CLOURE ELS ULLS, quan tingueru la seguretat que havia acabat la lectura de tot el text. Bonament reposàveu en la vostra vella cadira de balca, quan vau començar a dibuixar en l'aire, amb l'índex de la mà dreta, uns signes estranys, a un ritme inicialment pausat, però que anava augmentant de força i d'intensitat, mentre un neguit estrany us sacsejava tot el cos.

XO, VAIG EXCLAMAR amorosament, com aquell que vol aturar un cavall desbocat, ben bé al mateix moment en què feieu, ja calmat, un darrer dibuix que vaig endevinar de cop.

ZAMÉN, VAIG DIR amb un filet de veu per por de trencar l'aire i desberrar el signe tremolós que hi havia deixat marcat el vostre dit escardalenc. *

Modest Prats
(a la dreta de la imatge) escoltant la presentació del llibre que va fer l'editor Xavier Folch
LLUÍS SERRAT